

Kulturdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Stockholm, 2015-05-13

Remissvar

Inordnande av Statens centrum för arkitektur och design i Moderna museet – en kraftsamling för konsten, arkitekturen och formen

Ku2015/01181/KI

Övergripande synpunkter

Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) ställer sig positiv till ”en kraftsamling” för att reda ut de problem som under åren ackumuleras på f.d. Arkitekturmuseet, numera Arkdes. Dessa problem ser vi som kopplade till många år av svagt ledarskap med svag kunskap i ämnet, men också som en följd av plattformsuppdraget som skapat spänningar och bidragit till att försvaga Arkdes identitet.

Eftersom de grundläggande förutsättningarna för Arkdes verksamhet är under utredning – dvs. den nationella politiken inom områdena arkitektur, form och design respektive museernas roll i samhället – anser vi att promemorians förslag utgår från ett kortsiktigt och vanskligt underlag. Om regeringen väljer att gå vidare med promemorians förslag riskerar det att tillintetgöra och blockera utkomsten av utredningarna. Vår huvudsakliga ståndpunkt är därför att beslutet om Arkdes framtid måste invänta resultatet av *Gestaltad livsmiljö* (dir. 2014:69) respektive museiutredningen (dir. 2014:8).

Om regeringen ändå väljer att fatta beslut om inordnande 1 oktober 2015 kan KTH acceptera en sådan lösning under förutsättning att plattformsuppdraget lyfts bort från betänkandet och att Arkdes har kvar en egen identitet. Vi anser att Arkdes ska bemötas på grundval av dess tillkomsthistoria och unika samlingar, och därför som en myndighet med ansvar för arkitektur och stadsbyggnad – inte form och design.

Vi ser fördelar med att arkitektur och stadsbyggnad inordnas i ett brett konstbegrepp, i en och samma myndighet, under förutsättning att det inte leder till en utplåning av ämnenas specificitet. Arkdes resurser i form av basutställning, samlingar och bibliotek liksom specialistkompetensen kopplad till dessa måste beaktas på ett sådant sätt att de stärks och utvecklas genom samordningen. Det innebär att ansvaret för arkitektur och stadsbyggnad bör vara tydligt representerat i den nya organisationsformen. Vi förespråkar därför att Arkdes utgör en autonom enhet inom Moderna museets myndighet och lyder under ett eget chefskap, tillsatt av myndighetschefen.

5.2 Mötesplatsuppgiften

Uppgiften att utveckla och förankra de politiska målsättningarna i *Framtidsformer* (1997/98:117) i benämningen "mötesplats", lokaliserad till f.d. Arkitekturmuseet, har varit pragmatiskt betingad och inte gett de resultat många hoppats på. Uppgiften har tvingat samman områden som i praktiken verkar under radikalt olika villkor, vilket innebär att specificiteten och skärpan i såväl begreppslig som faktisk mening går förlorad. Promemorian visar inte hur uppgiften skulle kunna utföras på ett bättre sätt inom ramen för ett utvidgat Moderna museet. Vi ser ett uppenbart behov av en expertmyndighet med ansvar för utvecklingen inom arkitektur, form och design, men frågan om dess organisation, utformning och hemvist bör lyftas bort ur detta betänkande och invänta förslaget i *Gestaltad livsmiljö*.

Vi förordar att Arkdes ska bemötas på grundval av dess tillkomsthistoria och unika samlingar, och därför som en myndighet med ansvar för arkitektur och stadsbyggnad – inte form och design. Uppdraget att föra debatt, väcka intresse och utveckla kunskap inom arkitektur och stadsbyggnad ser vi ha en naturlig hemvist på museet – med stöd i samlingar, utställningar, pedagogisk verksamhet och forskning – men är inte liktydigt med att söka förverkliga målsättningarna i *Framtidsformer*.

5.1.5. Konstnärliga vinster

Vi ställer oss positiva till en samordning av utställningsverksamheten kring arkitektur, stadsbyggande och konst och tror att det kan gagna förståelsen och representationen av den byggda miljön som estetisk och politisk verklighet. Arkitektur är en erkänt svår konstform att ställa ut, och konstens sätt att t. ex närma sig den samtida stadens komplexitet kan bidra till att lyfta fram intresset för och kunskapen om ämnet.

Tillfälliga och tematiskt uppbyggda utställningar kan emellertid inte ersätta behovet av en basutställning, som även fortsatt måste beredas plats på museet, tillsammans med den tillhörande pedagogiska verksamhet som idag utgör ArkDes starkaste kompetensområde. Hit hör även forskningsverksamheten och arbetet med samlingarna, vilket överhuvudtaget inte nämns i promemorian. Detta ser vi som mycket oroväckande ur ett vetenskapligt perspektiv. Departementet bör vid en sammanslagning tydligt bereda plats för forskningen, och stärka myndighetens förmåga att hantera diskursiva, historiska och teoretiska aspekter på konst, arkitektur och stadsbyggnad. En integrering av resurserna skulle kunna ge möjligheter till ett fördjupat samarbete med KTH kring pedagogik och forskning knutna till samlingarna och utställningsverksamheten, liksom till ett vidgat internationellt utbyte med andra universitet.

5.4 Myndighetens form och organisation

Promemorian ger vid handen ett passivt inordnande av Arkdes i Moderna museets större organisation. KTH vill understryka att en samordning måste ske på lika villkor, i dialog mellan bägge myndigheterna, och inbegripa ett nytt regleringsbrev. Moderna museet har i dag en paragraf (2:3) som säger att museet ska "främja konstvetenskapen och förståelsen och intresset för vår tids konst". En sådan ämnesbunden formulering vore olycklig i museets nya instruktion och bör ersättas med "främja forskningen, förståelsen och intresset för vår tids konst, arkitektur och stadsbyggnad".

För att arkitektur och stadsbyggnad (med tillhörande samlingar, bibliotek, pedagogisk verksamhet och forskning) inte ska underordnas i den nya organisationen förordar vi att ansvaret för arkitektur och stadsbyggnad även fortsättningsvis har en tydlig identitet och egen museichef. Exempel på hur museer med egna identiteter kan ingå i en och samma myndighet är Hallwylska, Livrustkammaren och Skokloster eller Nationalmuseum med Waldermarsudde.

Under förutsättning att chefskapet vilar på en stark kompetens i ämnet, med en välmeriterad förmåga att diskutera, belysa och utveckla arkitektur och stadsbyggnad i relation till ett vidgat konstbegrepp, ser vi inga fördelar med att tillsätta ett rådgivande organ med otydligt mandat tillsatt av regeringen. Vi avstryker därför promemorians förslag om insynsråd.

Remissen har utarbetats av universitetslektor Catharina Gabrielsson i samråd med prodekan, prefekt Anders Johansson och universitetslektor Helena Mattsson, institutionen för arkitektur vid skolan för arkitektur och samhällsbyggnad.

Peter Gudmundson
Rektor